

Mr. sc. Biserka Rukavina
Pomorski fakultet u Rijeci
Studentska 2
51000 Rijeka

Pregledni članak
UDK: 347.793
349.2(094.2)
Primljeno: 09. veljače 2007.
Prihvaćeno: 16. veljače 2007.

RADNI, ŽIVOTNI I SOCIJALNI UVJETI POMORACA U KONTEKSTU RJEŠENJA KONVENCIJE O RADU POMORACA I NACIONALNOG PRAVA

Rad obrađuje pravnu problematiku radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca te aktivnosti Međunarodne organizacije rada na tom području pri čemu se analiziraju postignuća Konvencije o radu pomoraca, ILO 186. Posebna pozornost usmjerena je na postupak izdavanja Svjedodžbe o radu pomoraca i Deklaracije o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca te sustava kontrole stalnog udovoljavanja zahtjevima Konvencije o radu pomoraca. Analizira se položaj Hrvatske u postupku usvajanja i usklađivanja međunarodnih zahtjeva s nacionalnim uvjetima te njena uloga aktivnog partnera u rješavanju pitanja radnih i socijalnih prava pomoraca.

Autorica smatra potrebitim da Republika Hrvatska ratificira Konvenciju o radu pomoraca i da se izvrši potrebno usklađivanje domaćih propisa s međunarodnim izvorima sukladno zahtjevima pomorske industrije i pojačanoj potrebi da se pomorcima osiguraju dostojni radni i životni uvjeti na brodu.

Ključne riječi: *Konvencija o radu pomoraca, radni i socijalni uvjeti pomoraca, ratifikacija, Svjedodžba o radu pomoraca, Deklaracija o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca*

1. UVOD

Međunarodna organizacija rada (*International Labour Organization*) od samog je osnivanja 1919. godine veliku pažnju poklanjala radnim odnosima pomoraca. U prilog tome govori i činjenica da je do sada prihvaćeno oko 70 konvencija i preporuka posvećenih problematici radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca.¹

¹ Prva konvencija vezana za minimalnu dob za rad na moru donijeta je 1920. godine.

Donošenju nove sveobuhvatne konvencije pristupilo se iz više razloga. Nesporno je da rješenja sadržana u postojećim konvencijama ne mogu više pratiti potrebe današnjice i trendove prisutne u pomorstvu. Isto tako, proces globalizacije koji nije mimoišao ni pomorstvo, zahtijeva da se uspostave jedinstveni standardi i pravila na međunarodnoj razini koja će biti prihvaćena od strane velikog broja država ne bi li se na taj način potisnula iz primjene nacionalna pravila koja ne pružaju adekvatnu zaštitu pomorcima, posebno onima koji nisu njeni državljani. Sve gore navedeno ukazivalo je na potrebu donošenja novog međunarodnog propisa koji bi, prije svega, objedinio postojeće standarde, a potom ih dopunio i osuvremenio.

2. OSNOVNA OBILJEŽJA, STRUKTURA I SADRŽAJ KONVENCIJE O RADU POMORACA

Konvencija o radu pomoraca² nastala je kao rezultat rada 94. sjednice Međunarodne konferencije rada održane od 07. do 23. veljače 2006. godine u Ženevi te predstavlja "četvrti stup" pravila u oblasti pomorstva, zajedno s konvencijama Međunarodne pomorske organizacije – SOLAS, MARPOL 73/78. i STCW 1978/95. Konvencija o radu pomoraca ustvari predstavlja konsolidaciju postojećih pravila i modernizaciju standarda koji su do sada bili sadržani u brojnim starim konvencijama³ [1].

U želji da nova pravila budu što učinkovitija, detektirajući negativnosti koje su pratile dosadašnji način donošenja konvencija i preporuka, tvorcima teksta Konvencije o radu pomoraca donose nekoliko noviteta. Jedan od njih vezan je za samu strukturu Konvencije o radu pomoraca. Naime, u praksi djelovanja Međunarodne organizacije rada uobičajeno je da se obvezujuće norme odvoje od neobvezujućih temeljem posebnog pravnog instrumenta tako da su tekstovi konvencija bili popraćeni preporukama. U formiranju ove konvencije, Međunarodna organizacija rada izabrala je pomorcima već dobro poznatu strukturu koju koristi Međunarodna pomorska organizacija, a to je objedinjavanje obvezujućih normi i preporuka (uputa) u jedan akt [2]. Slijedom toga, Konvenciju o radu pomoraca čine tri različita, ali međusobno povezana dijela: Članci, Pravi-

² Maritime Labour Convention, 2006. U skladu s nomenklaturom Međunarodne organizacije rada, Konvencija o radu pomoraca nosi oznaku ILO 186.

³ Stupanjem na snagu Konvencije o radu pomoraca automatski se mijenja 37 postojećih konvencija. Popis konvencija sadržan je u članku 10. Konvencije o radu pomoraca. Ovdje se iz praktičnih razloga navode po pripadajućem broju. Dakle, to su: Konvencija br. 7, br. 8, br. 9, br. 16, br. 22, br. 23, br. 53, br. 54, br. 55, br. 56, br. 57, br. 58, br. 68, br. 69, br. 70, br. 72, br. 73, br. 74, br. 75, br. 76, br. 91, br. 92, br. 93, br. 109, br. 133, br. 134, br. 145, br. 146, br. 147, Protokol 1996., br. 163, br. 164, br. 165, br. 166, br. 178, br. 179, br. 180.

la i Kodeks. Članci i Pravila izražavaju temeljna prava i načela te temeljne obveze država koje su ratificirale Konvenciju.

Kodeks sadrži pojediniosti za primjenu Pravila. On obuhvaća Dio A (obvezni Standardi) i Dio B (neobvezne Smjernice). Povezanost ovih dijelova ostvarena je dodjeljivanjem istovjetnih naslova i numeričkim načinom označavanja poglavlja. Na taj način postignuta je vertikalna integracija odredbi. Prednost koja je ostvarena korištenjem ovakvog načina reguliranja ogleđa se u činjenici da se cjelokupna regulativa nalazi u jednom dokumentu što u nastavku projicira jednostavniji i brži uvid u sadržaj razmatrane materije od strane zainteresiranih subjekata prije svega onih na koje se pravila iz Konvencije o radu pomoraca primjenjuju, a to su pomorci.⁴

U ovisnosti o navedenoj strukturi Konvencije o radu pomoraca, svako pozivanje na odredbe Konvencije sadržane u člancima znači istovremeno pozivanje na Pravila i Kodeks te obrnuto.

Pravila i Kodeks podijeljeni su u pet poglavlja: u prvom dijelu govori se o minimalnim zahtjevima za rad pomoraca na brodu, drugi dio odnosi se na uvjete zaposlenja, treći dio govori o smještaju, prostorijama za odmor, prehrani i posluživanju hrane, četvrto poglavlje posvećeno je pitanju zdravstvene zaštite, socijalne skrbi i socijalne sigurnosti, dok se posljednji dio odnosi na provedbu utvrđenih Standarda.⁵

Način budućih izmjena i dopuna teksta Konvencije LS, odnosno Kodeksa također je propisan Konvencijom. Za izmjenu odredbi tehničkog karaktera (Standardi) predviđen je pojednostavljeni postupak (članak XV. Konvencije o radu pomoraca) koji ne zahtijeva reviziju cijele Konvencije. Mogućnost mijenjanja Standarda po pojednostavljenom postupku omogućit će kontinuirano prilagođavanje istih zahtjevima pomorske industrije.

⁴ Prema Standardu A 5.1.1. na svakom brodu koji vije zastavu države koja je ratificirala Konvenciju o radu pomoraca mora se nalaziti primjerak teksta Konvencije.

⁵ Prvi dio sadrži odredbe o najnižoj starosnoj dobi za rad na brodu, o zdravstvenoj svjedodžbi, kvalifikacijama i načinu zapošljavanja pomoraca.

U drugom se dijelu govori o ugovoru o zaposlenju pomoraca, njihovim plaćama, radnom vremenu i odmoru, repatrijaciji, naknadi u slučaju gubitka ili potonuća broda, broju članova posade potrebne na jednom brodu, mogućnosti razvoja u zvanju i stručnog usavršavanja. Od posebnog su značaja odredbe koje govore o kriterijima za utvrđivanje minimalnog broja članova posade na jednom brodu. Odredba pobuđuje zanimanje i zbog činjenice da se veliki broj pomorskih nesreća dogodi zbog propusta na strani posade, a koji je uzrokovan umorom i iscrpljenošću.

Treći dio sadržava detaljne odredbe o prostorijama za smještaj i odmor na brodu (ventilacija, grijanje, rasvjeta, spavaonice, blagovaonice, sanitarne prostorije, prostor za medicinsku skrb, prostorije za odmor, posjete na brodu i slično) te pravila o prehrani i posluživanju hrane. Četvrti dio utvrđuje standarde za zdravstvenu skrb na brodu i kopnu, odgovornost brodolasnika za posljedice bolesti ili nezgoda na radu, sprečavanje nezgoda te socijalnu zaštitu. Peti dio sadrži propise o odgovornosti države zastave, države luke koju brod dotiče te odgovornost države koja opskrbljuje tržište radnom snagom.

3. POLJE PRIMJENE KONVENCIJE O RADU POMORACA

3.1. Polje primjene (*ratione personae*)

Jedan od ključnih pojmova za primjenu Konvencije o radu pomoraca je zasigurno pojam pomorca koji je, ustvari, objekt primjene konvencijskih odredbi. Iako u članku 2. stavak 1. točka f Konvencije o radu pomoraca pronalazimo autonomnu definiciju spomenutog pojma prema kojoj se pod pojmom pomorac podrazumijeva svaka osoba koja je zaposlena, uzeta u službu ili koja radi u bilo kojem svojstvu na brodu na koji se primjenjuje Konvencija, pojedinu državu ništa ne priječi da primjenu Konvencije proširi i na širi krug osoba. Takvo ovlaštenje predviđeno je u članku 2. stavku 2. u kojem stoji: *“Ako nije izričito drugačije predviđeno, ova Konvencija primjenjuje se na sve pomorce.”* Ukoliko postoji dvojba treba li određenu skupinu osoba deklarirati kao pomorce u kontekstu primjene ove Konvencije, konačnu odluku donijet će nadležno tijelo države koja je vezana odredbama Konvencije. Donošenju odluke prethodi konzultativni postupak tijekom kojeg nadležno tijelo razmjenjuje mišljenja s organizacijom brodovlasnika i organizacijom pomoraca. Dakle, sama Konvencija o radu pomoraca ne specificira krug osoba koje su vezane konvencijskim odredbama, budući da su države zadržale ovlast da odlučuju o statusu pomorca od slučaja do slučaja.

Drugi pojam uz kojeg se veže primjena Konvencije o radu pomoraca je pojam brodovlasnika. Prema definiciji iz članka 2. stavak 1. Konvencije o radu pomoraca pod pojam brodovlasnika podvodi se ne samo vlasnik broda nego bilo koja druga organizacija ili osoba koja je od brodovlasnika preuzela odgovornost za rad broda i koja se, preuzimajući tu odgovornost, usuglasila da preuzima sve dužnosti koje brodovlasnik ima temeljem Konvencije.⁶ Time je proširen krug osoba koje su odgovorne za poslovanje broda i stalno zadovoljavanje uvjeta propisanih Konvencijom o radu pomoraca i koje mogu biti prozване u slučaju kršenja istih.

Bitno je istaknuti da se navedene osobe ne mogu osloboditi odgovornosti za ispunjenje obveza koje proizlaze iz Konvencije o radu pomoraca čak ni u slučaju da neka druga organizacija ili osobe ispunjavaju određene dužnosti ili obveze u ime brodovlasnika.

3.2. Polje primjene (*ratione materiae*)

Polje primjene (*ratione materiae*) definirano je posrednim putem na način da se u tekstu navodi na koje se vrste brodova Konvencija o radu pomoraca primjenjuje. Tako u članku 2. stavak 4. stoji da se Konvencija o radu pomoraca

⁶ U tekstu se kao primjer navodi upravitelj (menadžer), agent ili pak zakupnik broda bez posade.

primjenjuje na sve brodove, javnog ili privatnog vlasništva, koji se redovito bave trgovačkim poslovima. Osim pozitivne definicije, za utvrđivanje polja primjene Konvencije o radu pomoraca korištena je i negativna definicija. Na dva mjesta u Konvenciji govori se o tome koji su brodovi izuzeti iz primjene konvencijskih odredbi. Prvo izuzeće učinjeno je unutar definicije broda gdje se kaže da se brodom za potrebe primjene ove Konvencije neće smatrati brod koji plovi isključivo u unutarnjim morskim vodama ili u vodama unutar ili veoma blizu zatvorenih voda ili područja gdje vrijede lučka pravila. Što se ima smatrati pod izrazom “veoma blizu zatvorenih voda”, ostaje na državama da definiraju kroz nacionalno zakonodavstvo. Druga iznimka sadržana je u stavku 4. istog članka. Prema rješenju kako ga daje stavak 4. iz primjene je izuzeto nekoliko skupina brodova. To su, prije svega, brodovi koji se bave ribolovom ili sličnim poslovima, potom brodovi tradicionalne gradnje kao i ratni brodovi, odnosno pomoćni brodovi ratne mornarice.

Na ovome mjestu potrebno je uzeti u obzir činjenicu da usprkos postojanju podjele brodova na one na koje se Konvencija o radu pomoraca primjenjuje i one koji su izuzeti iz primjene, državama se ostavlja mogućnost da razmatrano pitanje reguliraju na drugačiji način. Postupak kojeg su države dužne slijediti identičan je onom koji je propisan za slučaj autonomnog definiranja pojma “pomorac” što znači da se svako korištenje mogućnosti dispozitivnog postupanja od strane države mora temeljiti na načelu tripartizma, transparentnosti te suradnje s Međunarodnim uredom rada⁷ [1].

4. IZDAVANJE SVJEDODŽBE O RADU POMORACA I DEKLARACIJE O ZADOVOLJAVANJU UVJETA RADA POMORACA

Bitna novina Konvencije o radu pomoraca je predviđeno certificiranje brodova u odnosu na standarde Međunarodne organizacije rada, što je do sada bio slučaj samo sa standardima Međunarodne pomorske organizacije.

Temeljem odredbe iz Pravila 5.1.3. stavak 1. brodovi čija je bruto tonaža 500 i veća, koji sudjeluju u međunarodnoj plovidbi⁸, odnosno brodovi od 500 bruto tonaže i veće koji plove pod zastavom članice i djeluju iz luke, ili između

⁷ U članku 2. stavak 7. Konvencije o radu pomoraca stoji da se svaka odluka članice prema točki 3. (definiranje kruga osoba na koje se Konvencija o radu pomoraca primjenjuje), točki 5. (definiranje skupine brodova na koje se Konvencija o radu pomoraca primjenjuje odnosno onih koji će biti izuzeti iz primjene) ili točki 6. (izuzimanje iz primjene određenih odredbi sadržanih u Kodeksu) mora dostaviti glavnom direktoru Međunarodnog ureda rada koji o tome obavještava sve druge države članice Međunarodne organizacije rada.

⁸ Za potrebe primjene ovog Pravila “međunarodno putovanje” znači putovanje iz zemlje do luke izvan te zemlje.

luka u drugoj državi dužni su imati Svjedodžbu o radu pomoraca (*Maritime Labour Certificate*). Navedeno temeljno pravilo dopunjeno je dodatnom odredbom koja govori o tome da se obvezi pribavljanja Svjedodžbe o radu pomoraca mogu podvrgnuti i brodovi koji nisu navedeni u stavku 1. ako postoji izričiti zahtjev od strane brodovlasnika, odnosno države članice.

Svjedodžbu o radu pomoraca brodu izdaje nadležna vlast ili u tu svrhu propisno ovlaštena priznata organizacija za vrijeme koje ne smije biti dulje od 5 godina.⁹

Da bi se brodu izdala Svjedodžba, potrebno je provjeriti ispunjavali li brod sve zahtijevane standarde koji se odnose na radne i životne uvjete pomoraca. Zahtijevani standardi obuhvaćaju slijedeće: najnižu dob pomoraca; medicinske svjedodžbe; osposobljenost pomoraca; ugovore o zaposlenju pomoraca, korištenje odobrene ili ovlaštene privatne službe za pribavljanje i zapošljavanje pomoraca; sate rada ili odmora; razinu brojnosti posade na brodu; smještaj; brodske prostorije za odmor; hranu i posluživanje; zdravlje; sigurnost i sprečavanje nezgoda; medicinsku skrb na brodu; brodski postupak po prigovoru te isplatu plaća.¹⁰

Valjanost Svjedodžbe o radu pomoraca uvjetovana je rezultatima međuvremenske inspekcije. Svrha provođenja kontrole unutar vremena za koje Svjedodžba vrijedi (pet godina) je osigurati stalno udovoljavanje zahtjevima koje je odobrilo nadležno državno tijelo, a koji se temelje na odredbama Konvencije o radu pomoraca i pripadajućih Pravila, odnosno Kodeksa. Iako Konvencija o radu pomoraca ne daje odgovor na pitanje koliko se međuvremenskih pregleda minimalno mora obaviti unutar roka važenja svjedodžbe o radu pomoraca, iz odredbe sadržane u Standardu A 5.1.3 može se iščitati pravilo da mora postojati najmanje jedna međuvremenska kontrola pri čemu se ista mora obaviti između druge i treće godišnjice Svjedodžbe pri čemu opseg i širina međuvremenske inspekcije mora biti jednaka pregledu za obnovu Svjedodžbe.

Osim uvjeta za izdavanje Svjedodžbe o radu pomoraca, Konvencija propisuje pod kojim se uvjetima brodu može izdati Privremena svjedodžba o radu pomoraca (*Interim Maritime Labour Certificate*). Predviđena su tri slučaja. Prvi slučaj odnosi se na nove brodove kojima se prilikom isporuke može izdati Privremena svjedodžba o radu pomoraca. Drugi slučaj vezan je činjenicu da brod mijenja zastavu, a posljednji slučaj odnosi se na promjenu vlasništva broda.

⁹ Za potrebe primjene Konvencije *nadležna vlast* znači ministar, vladin odjel ili druga vlast koja je ovlaštena donositi i provoditi pravila, naredbe ili upute koje imaju snagu zakona u pogledu predmeta na koje se odredbe odnose.

¹⁰ Navedeni popis elemenata koji moraju biti podvrgnuti inspekciji, a za koje se mora utvrditi da udovoljavaju državnim zakonima i propisima ili drugim mjerama temeljem kojih su implementirani zahtjevi iz Konvencije o radu pomoraca nalazi se u Dodatku A 5.1. Konvencije.

Naime, ukoliko odgovornost za rad broda preuzima novi brodovlasnik, isti može zahtijevati izdavanje Privremene svjedodžbe o radu pomoraca.

Privremenu svjedodžbu o radu pomoraca izdaje nadležna vlast ili od nje u tu svrhu valjano ovlaštena organizacija za razdoblje ne dulje od šest mjeseci pri čemu mora biti potvrđeno da je brod bio podvrgnut odgovarajućoj inspekciji, da je brodovlasnik dokazao nadležnoj vlasti ili ovlaštenoj organizaciji da brod primjenjuje odgovarajuće postupke kako bi udovoljio zahtjevima Konvencije te da je zapovjednik dobro upoznat sa zahtjevima Konvencije o radu pomoraca i obvezama u primjeni.

Osim Svjedodžbe o radu pomoraca brodu se izdaje i pripadajuća Deklaracija o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca (*Declaration of Maritime Labour Compliance*) u koju se unose mjere za osiguranje stalne usklađenosti sa zahtjevima iz Konvencije o radu pomoraca. Deklaracija o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca mora biti priložena Svjedodžbi o radu pomoraca i mora imati dva dijela pri čemu prvi dio sastavlja nadležna vlast,¹¹ a drugi dio brodovlasnik¹² (Standard A 5.1.3 stavak 10.) [1].

5. SUSTAV KONTROLE STALNOG UDOVOLJAVANJA ZAHTJEVIMA KONVENCIJE O RADU POMORACA

Mogućnost učinkovite kontrole stalnog udovoljavanja zahtjevima Konvencije o radu pomoraca ostvaruje se na nekoliko načina. Propisivanjem obveze da na svakom brodu na kojeg se primjenjuje Konvencija o radu pomoraca postoji tekst Konvencije na radnom jeziku posade ili onom kojeg razumije cijela ili većina posade, pomorcima je dana prilika da otpočetak budu upoznati sa svojim pravima. Ukoliko dođe do kršenja, odnosno nepoštivanja dodijeljenih im prava, isti mogu uložiti prigovor. Da bi rješavanje radnih sporova vezanih za zahtjeve iz Konvencije o radu pomoraca bilo što brže i učinkovitije, Konvencija o radu pomoraca postavlja okvirna pravila za pokretanje i provođenje postupka temeljem uloženog prigovora na brodu (Pravilo 5.1.5.).

¹¹ Nadležna vlast koja sastavlja Dio I Deklaracije o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca dužna je utvrditi popis elemenata koji će biti podvrgnuti inspekciji, utvrditi zahtjeve odobrene od strane nadležnih državnih organa u koje su ugrađene odgovarajuće odredbe Konvencije, definirati posebne zahtjeve za vrstu broda prema državnom zakonodavstvu, unižeti sve bitne jednakovrijedne odredbe usvojene u skladu s Konvencijom te naznačiti svako oslobođenje koje je odobrila nadležna vlast.

¹² Mjere navedene u Dijelu II Deklaracije o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca trebaju, posebno, naznačiti događaje u kojima će stalno udovoljavanje posebnim zahtjevima koje odobri nadležni državni organ biti provjereno, osobe odgovorne za provjeru, bilješke koje treba voditi i postupke koji će se poduzeti kad se utvrdi neispunjavanje.

Svaka država članica mora osigurati da postupci po prigovoru na brodu podrazumijevaju pravo pomorca na pratnju, odnosno predstavnika po prigovoru na brodu te pravo na zaštitu od mogućeg šikaniranja zbog podnošenja prigovora.¹³

Značajna uloga u sustavu kontrole stalnog udovoljavanja zahtjevima Konvencije o radu pomoraca pripada i državi zastave broda (*flag state*) koja je dužna osigurati primjenu Konvencije u skladu sa svojim ovlastima. Drugim riječima, država čiju zastavu brod vije dužna je osigurati provedbu zahtijevane inspekcije te izdavanje Svjedodžbe o radu pomoraca i Deklaracije o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca podnositelju zahtjeva, tj. brodovlasniku. Interes brodovlasnika za pravovremenim pribavljanjem zahtijevane Svjedodžbe o radu pomoraca i pripadajuće Deklaracije o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca prepoznaje se u činjenici olakšanog i ubrzanog pregleda broda od strane nadležnog inspeksijskog organa države čiju luku brod dotiče, a samim time i skraćenog boravka broda u stranoj luci.

Konvencija o radu pomoraca u određenoj je mjeri reducirala ovlasti države članice luke u koju strani brod uplovljava. Naime, u Pravilu 5.2.1. stoji kako svaka članica mora prihvatiti Svjedodžbu o radu pomoraca i Deklaraciju o zadovoljavanju uvjeta rada pomoraca kao *prima facie* dokaz o udovoljavanju zahtjevima Konvencije što znači da se inspekcija u njezinim lukama mora ograničiti na provjeru tih dvaju dokumenata. Ipak, potrebno je napomenuti kako navedeno ograničavanje ovlasti države luke ima prividan karakter budući da Konvencija o radu pomoraca u Standardu 5.2.1. definira uvjete pod kojima država luke u koju je brod uplovio smije obaviti detaljni pregled broda.¹⁴ Učinkovitost pregleda ovisit će o ostvarenom stupnju suradnje između države zastave broda i države luke u koju brod uplovljava.

Vezano za sustav kontrole zadovoljavanja radnih uvjeta pomoraca, Konvencija o radu pomoraca uvodi načelo o tzv. "nepovlaštenom postupanju" (*no*

¹³ Svi pomorci moraju dobiti presliku postupka po prigovoru koji se primjenjuje na brodu. Ona mora sadržavati obavijest o vezi s nadležnim vlastima u državi zastave i, ako je ona različita, u zemlji prebivališta pomorca i ime osobe ili osoba na brodu koje mogu, na povjerljivoj osnovi, pružiti pomorcima nepristran savjet o njihovom prigovoru ili im pomoći na drugi način u postupcima po prigovoru koji slijede, a koji im stoje na raspolaganju na brodu.

¹⁴ Ovlašteni službenik provest će detaljniju inspekciju ukoliko utvrdi da Svjedodžba o radu pomoraca i Deklaracija o zadovoljavanju uvjeta pomoraca nisu na raspolaganju ili se ne drže na brodu, da su lažne, da ne sadrže podatke koje zahtijeva Konvencija, odnosno da su na drugi način neispravne; da postoji osnovana sumnja da radni i životni uvjeti na brodu nisu u skladu sa zahtjevima iz Konvencije, da postoji opravdana sumnja da je brod promijenio zastavu kako bi izbjegao udovoljavanje Konvenciji, odnosno da postoji prigovor u kojem se tvrdi da posebni radni i životni uvjeti na brodu nisu u skladu sa zahtjevima Konvencije. Detaljna inspekcija će se provesti i u slučaju kad se smatra ili tvrdi da nedostatak može predstavljati očitu opasnost za sigurnost, zdravlje ili sigurnosnu zaštitu pomoraca.

more favourable treatment).¹⁵ To načelo znači da država koja je ratificirala Konvenciju o radu pomoraca treba pregledavati brodove koji tiču njene luke, a viju zastavu države koja nije ratificirala Konvenciju o radu pomoraca na način propisan Konvencijom. Na ovaj način otklonjena je mogućnost da brodovi koji plove pod zastavom države koja nije ratificirala Konvenciju o radu pomoraca uživaju povoljniji položaj od brodova koji plove pod zastavom države koja je ratificirala Konvenciju.

Za pretpostaviti je da će navedeno načelo poslužiti kao dodatni poticaj državama da ratificiraju Konvenciju o radu pomoraca.

6. HRVATSKI PROPISI O RADNIM, ŽIVOTNIM I SOCIJALNIM UVJETIMA POMORACA

Kada govorimo o pravnoj legislativi za uređenje radnih, životnih i socijalnih uvjeta pomoraca, treba reći da u Republici Hrvatskoj ne postoji cjeloviti pravni akt koji bi regulirao predmetnu materiju. Odredbe o radnim i socijalnim pravima pomoraca disperzirane su u više propisa. Budući da je u Pomorskom zakoniku svoje mjesto pronašla samo nekolicina odredbi (repatrijacija pomoraca, odredbe o doprinosima za zdravstveno i mirovinsko osiguranje, odgovornosti za smrt i tjelesne ozljede pomoraca),[6] na radne i socijalne odnose pomoraca pretežito se primjenjuju odredbe općeg radnog zakonodavstva, odnosno kolektivni ugovori. Nesumnjivo je da propisi radnog prava koji imaju opći karakter ne mogu slijediti specifičnosti koje se vežu uz radna i socijalna prava pomoraca i njihove životne uvjete na brodu. U toj je mjeri postojeća regulativa manjkava.

Autorica je mišljenja kako se buduća aktivnost nadležnih tijela treba temeljiti na naporima za što skorijom ratifikacijom Konvencije o radu pomoraca te pravovremenim ostvarenjem svih onih preduvjeta, bilo institucionalne, tehničke ili financijske naravi, koji su potrebni za uspješnu i potpunu implementaciju konvencijskih zahtjeva u nacionalno zakonodavstvo. Opredjeljenje za izmjene i dopune Pomorskog zakonika autorica ne smatra poželjnim jer bi se na taj način tekst Pomorskog zakonika opteretio velikim brojem novih normi, a unošenjem tek malog broja odredaba ne bi se značajnije pridonijelo zaštiti pomoraca. Stoga, po mišljenju autorice, postupak usklađivanja nacionalnih propisa, u onom dijelu koji se odnosi na radna i socijalna prava pomoraca, treba ići u smjeru donošenja zasebnog propisa kojim bi se na cjelovit način implementirali zahtjevi iz Konvencije o radu pomoraca.

¹⁵ U članku V. stavak 7. Konvencije o radu pomoraca stoji:
“Each Member shall implement its responsibilities under this Convention in such way as to ensure that the ships that fly the flag of any State that has not ratified this Convention do not receive more favourable treatment than the ships that fly the flag of any State that has ratified it.”

7. UMJESTO ZAKLJUČKA

Međunarodni karakter plovidbe na moru, problemi i otvorena pitanja koja prate rad i boravak pomoraca na brodu kao specifičnom radnom okruženju zahtijevaju postojanje i učinkovitu primjenu jednoobraznih međunarodnih standarda. Kao rezultat višegodišnjeg rada Međunarodna organizacija rada usvojila je 23. veljače 2006. godine Konvenciju o radu pomoraca koja predstavlja konsolidaciju i modernizaciju standarda sadržanih u 37 konvencija dosad usvojenih u okrilju Međunarodne organizacije rada tako da istu mnogi nazivaju i "poveljom o pravima pomoraca". Međutim, treba napomenuti kako je usvajanjem teksta Konvencije o radu pomoraca obavljen samo prvi dio posla vezan za osnaženje radnih i socijalnih prava pomoraca. Drugi dio, po značaju jednak prvom, ostvaruje se kroz postupak prikupljanja potrebnih ratifikacija i stupanja na snagu Konvencije o radu pomoraca, odnosno implementacije konvencijskih odredbi u nacionalna zakonodavstva. Kada bi Konvencija o radu pomoraca mogla stupiti na snagu, teško je reći. Konvencijom je propisano da će ista stupiti na snagu 12 mjeseci od dana registriranja ratifikacije najmanje 30 članica s ukupnim udjelom u svjetskoj bruto tonaži brodova od najmanje 33 % pri čemu za svaku pojedinu državu koja ratificira Konvenciju ista stupa na snagu godinu dana od dana registriranja njezine ratifikacije. Konvenciju o radu pomoraca do sada je ratificirala samo jedna država (Liberija).

Posebni interes prepoznaje se u prihvaćanju Konvencije o radu pomoraca od strane država članica Europske unije (25 % svjetske flote vije zastavu neke od država članica EU)[5]. Prema nacrtu Odluke Vijeća, a kojeg je usvojila i Europska komisija za očekivati je da će ratifikacija Konvencije o radu pomoraca od strane država članica uslijediti do kraja 2008. godine [3].

U odnosu na Republiku Hrvatsku autorica je mišljenja da bi Hrvatska trebala u dogledno vrijeme ratificirati Konvenciju o radu pomoraca, pri čemu se kao poželjan i prihvatljiv način implementacije kriterija iz Konvencije o radu pomoraca u nacionalno zakonodavstvo ne bi smatrao postupak inkorporiranja konvencijskih odredbi u postojeće propise (isto bi dovelo do disperziranosti legislative) već donošenje posebnog propisa koji bi sveobuhvatno regulirao razmatranu materiju.

LITERATURA

- [1] The Maritime Labour Convention, 2006., www.ilo.org.
- [2] www.imo.org.
- [3] www.europa.eu.
- [4] www.businessupdates.com
- [5] www.euractiv.com/en/transport
- [6] Pomorski zakonik, Narodne novine br. 181/2004.

Summary

SEAFARERS' WORKING, LIVING AND SOCIAL CONDITIONS IN THE CONTEXT OF THE MARITIME LABOUR CONVENTION ILO 186 AND THE NATIONAL LEGISLATION

This paper deals with the legal problems concerning the seafarers' working, living and social conditions and the activities of the International Labour Organization, analysing the attainments of the Maritime Labour Convention ILO 186. The particular consideration is given to the issuing procedure for the Maritime Labour Certificate and the Declaration of Maritime Labour Compliance as well as to the system inspecting the permanent compliance with the standards prescribed by the Maritime Labour Convention.

The position of Croatia in the process of adapting international commitments and bringing them into conformity with national legal conditions is also analysed, together with its role as an active partner in solving the seafarers' working and social rights issues.

It is important to say that the Republic of Croatia needs to ratify the Maritime Labour Convention ILO 186 as well as to bring into conformity the national regulations with the international sources according to the requirements of the maritime industry and the increased demand to provide decent working and living conditions for seafarers on board a ship.

Key words: *Maritime Labour Convention ILO 186, working, living and social conditions of seafarers, ratification, Maritime Labour Certificate, Declaration of Maritime Labour Compliance.*

Biserka Rukavina, M.Sc.
*Faculty of Maritime Studies
Studentska 2
51000 Rijeka
Croatia*